RETSMØDERAPPORT
i sag C-328/90 *

I — Sagsfremstilling

1. Kommissionen havde på grundlag af Traktatens artikel 52, 59 og 48 anlagt traktatbrudssag mod Den Hellenske Republik vedrørende visse bestemmelser i denne stats lovgivning om betingelserne for at oprette de såkaldte »frontistirion«-skoler og private fagskoler samt give privatundervisning i hjemmet og om betingelserne for ansættelse af statsborgere fra de øvrige medlemsstater på sådanne skoler.

2. Domstolen gav ved dom af 15. marts 1988 (sag 147/86, Kommissionen mod Den Hellenske Republik, Sml. s. 1637) Kommissionen delvis medhold, idet den fastslog, at

»1) Den Hellenske Republik har tilsidesat sine forpligtelser efter Traktatens artikel 52 og 59 ved at forbyde de øvrige EF-landes statsborgere at oprette 'frontistirion'-skoler, private musik- og danseskoler samt give privatundervisning i hjemmet.

2) Den Hellenske Republik har tilsidesat sine forpligtelser efter Traktatens artikel 48 ved at forbyde de øvrige EF-landes statsborgere, som allerede har beskæftigelse i Grækenland, samt disses familiemedlemmer at bestride en stilling som leder eller lærer ved 'frontistirion'-skolerne og de private musik- og danseskoler, eller ved at begrænse deres adgang hertil«.

3. Kommissionen havde ligeledes på grundlag af Traktatens artikel 52 og 59 anlagt traktatbrudssag vedrørende visse bestemmelser i græsk lovgivning om adgangen til og udøvelsen af erhvervene som arkitekt, civilingeniør, landinspektør og advokat.

4. Domstolen gav ved dom af 14. juli 1988 (sag 38/87, Kommissionen mod Den Hellenske Republik, Sml. s. 4415) Kommissionen medhold, idet den fastslog, at:

»1) Den Hellenske Republik har ikke overholdt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EØF-Traktatens artikel 52 og 59, idet den har opretholdt bestemmelser, som ikke udtrykkeligt fastslår, at statsborgere i andre medlemsstater har ret til at blive optaget som ordinære medlemmer af Den Græske Teknikerforening, skønt optagelse i denne forening er en betingelse for og letter adgangen

* Processprog: græsk.

til og udøvelsen af erhvervene som arkitekt, civilingeniør og landinspektør i Den Hellenske Republik.

2) Den Hellenske Republik har ikke overholdt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EØF-Traktatens artikel 52 og 59, idet den har opretholdt bestemmelser, som kræver græsk statsborgerskab som betingelse for adgang til og udøvelse af advokaterhvervet.«

5. Kommissionen modtog ikke underretning om foranstaltninger, som Den Hellenske Republik skulle have truffet for at opfylde sine forpligtelser og de to ovennævnte domme.

Kommissionen besluttede derfor at indlede den i EØF-Traktatens artikel 169 omhandlede procedure.

Med henblik herpå opfordrede Kommissionen ved skrivelse af 26. maj 1989 den græske regering til inden for en frist på to måneder at fremsætte sine bemærkninger vedrørende det traktatbrud, der lægges den til last.

6. Den græske regering svarede, at den græske lovgivning ikke kunne ændres, før Domstolen havde truffet afgørelse vedrørende tredjemandsindsigelsen mod dommen af 15. marts 1988 (ovennævnte sag 147/86). Endvidere gjorde den græske regering gældende, at den, da den var dannet for et bestemt tidsrum, under alle omstændigheder ikke var bemyndiget til at foreslå vedtagelse af nye love på så specielle områder som dem, der er genstand for de to domme.

7. Kommissionen, der var utilfreds med dette svar, fremsatte den 22. januar 1990 en begrundet udtalelse, som Den Hellenske Republik skulle rette sig efter inden for en frist på to måneder.

8. Ved skrivelse af 30. marts 1990 anmodede Den Hellenske Republik Kommissionen om yderligere en frist på to måneder til opfyldelse af dommen af 15. marts 1988 (ovennævnte sag 147/86) og en rimelig frist til opfyldelse af dommen af 14. juli 1988 (ovennævnte sag 38/87).

Det hed ligeledes i denne skrivelse, at Kommissionen havde modtaget genpart af præsidentiel anordning nr. 172 af 2. marts 1989 (ΦΕΚ 83 T A 17. 3. 1989), hvorved de nationale bestemmelser vedrørende adgangen til advokaterhvervet blev tilpasset Traktatens bestemmelser.

9. Ved skrivelse af 12. juni 1990 meddelte Den Hellenske Republik Kommissionen, at de kompetente myndigheder havde indledt lovgivningsproceduren med henblik på den lovændring, der var nødvendig for at sikre opfyldelse af dommen af 15. marts 1988 (ovennævnte sag 147/86).

II — Skriftlig forhandling og parternes påstande

1. Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 23. oktober 1990 har Kommissionen anlagt sag ved Domstolen i medfør af Traktatens artikel 169, stk. 2.

2. *Kommissionen* har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Den Hellenske Republik har undladt at opfylde de forpligtelser, som påhviler den i henhold til EØF-Traktatens artikel 171, idet den ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger til opfyldelse af dommen af 15. marts 1988, Kommissionen mod Den Hellenske Republik (sag 147/86), hvori Domstolen fastslog:

»1) Den Hellenske Republik har tilsidesat sine forpligtelser efter Traktatens artikel 52 og 59 ved at forbyde de øvrige EF-landes statsborgere at oprette 'frontistirion'-skoler, private musik- og danseskoler samt give privatundervisning i hjemmet.

2) Den Hellenske Republik har tilsidesat sine forpligtelser efter Traktatens artikel 48 ved at forbyde de øvrige EF-landes statsborgere, som allerede har beskæftigelse i Grækenland, samt disses familiemedlemmer at bestride en stilling som leder eller lærer ved 'frontistirion'-skolerne og de private musik- og danseskoler, eller ved at begrænse deres adgang hertil«

og dommen af 14. juli 1988, Kommissionen mod Den Hellenske Republik (sag 38/87), hvori Domstolen fastslog:

»1) Den Hellenske Republik har ikke overholdt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EØF-Traktatens artikel 52 og 59, idet den har opretholdt bestemmelser, som ikke udtrykkeligt fastslår, at statsborgere i andre medlemsstater har ret til at blive optaget som ordinære medlemmer af Den Græske Teknikerforening, skønt optagelse i denne forening er en betingelse for og letter adgangen til og udøvelsen af erhvervene som arkitekt, civilingeniør og landinspektør i Den Hellenske Republik.«

— Den Hellenske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

3. *Den Hellenske Republik* har nedlagt påstand om frifindelse og om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

4. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

III — Parternes anbringender og argumenter

1. *Kommissionen* har anført, at i medfør af Traktatens artikel 171 skal stater, som er dømt for traktatbrud, gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger.

Den Hellenske Republik har tilsidesat bestemmelserne i denne artikel og har endnu ikke gennemført de til ovennævnte dommes opfyldelse nødvendige foranstaltninger, idet lovgivningsarbejdet med henblik på ændring

af de græske lovbestemmelser endnu ikke er afsluttet, hvilket den har erkendt i svarskriftet.

Kommissionen har endvidere påpeget, at begæringen om tredjemandsindsigelse mod dommen af 15. marts 1988, Kommissionen mod Den Hellenske Republik (ovennævnte sag 147/86), er blevet afvist af Domstolen.

2. *Den Hellenske Republik* har påberåbt sig, at den har indledt proceduren til den lovændring, der er nødvendig for at sikre opfyldelse af Domstolens to ovennævnte domme, og at ændringsforslag er ved at blive udarbejdet.

Som dokumentation herfor har den fremlagt følgende dokumenter:

— For så vidt angår opfyldelsen af dommen af 14. juli 1988, Kommissionen mod Den Hellenske Republik (sag 38/87): forslag til to præsidentielle anordninger, hvorved der gives statsborgere fra de øvrige EF-lande ret til at blive optaget i Teknikerforeningen og til at udøve ingeniørerhvervet i Grækenland.

— For så vidt angår opfyldelsen af dommen af 15. marts 1988, Kommissionen mod Den Hellenske Republik (sag 147/86): forslag til præsidentiel anordning, hvorved der gives statsborgere fra de øvrige EF-lande tilladelse til at oprette musik- og danseskoler.

Den Hellenske Republik har endvidere gjort gældende, at Undervisnings- og Kirkeministeriet allerede har udarbejdet et forslag til præsidentiel anordning, hvorved der gives statsborgere fra de øvrige EF-lande tilladelse til at oprette »frontistirion«-skoler.

F. Grévisse

Refererende dommer